

51253

A MAI NYUGATNÉMET PEDAGÓGIA ÉS NEVELÉS
IDEOLÓGIAI-POLITIKAI TARTALMA

Hajdu Emőke

V. évf. bölcsész h.

NEVELÉSTUDOMÁNYI LÉLEKTANI INTÉZET

A fiatal nemzedék nevelése társadalmi-történeti jelenség, s mint ilyen mindenkor lágy tükrre egy adott állam politikai rendszerének és ideológiai nézeteinek.

A mai nyugatnémet nevelés eszmei-világnézeti tartalma, sőt maga az iskolarendszer struktúrája is a NATO politika és az új háborúra való készülődés szolgálatában áll.

A kérdés, amely e tények tudatosulásakor mindenkiben felvetődik, ez: Hogyan és honnan vezetett idáig az út? Hogyan lehetséges, hogy a II. világháború befejezése után alig 17 évvel Európa közepében újra létezik egy olyan állam és azon belül egy iskolarendszer, amely nemcsak hogy nem irtotta ki a Hitler-korszak borzalmas eszméit, hanem egyenesen azok újraszülőjévé és továbbfejlesztőjévé vált?

A mai nyugatnémet iskolarendszer kialakulását csak történeti összefüggéseiben érthetjük meg, s ezért vizsgálatánál vissza kell mennünk 1945-ig.

Az 1945 szeptemberében megkötött potsdami szerződés követelésével iskolaügyi téren így hangzottak:

« A német nevelésügyet úgy kell átalakítani, hogy a nácista és militarista tanok teljes kiküszöbölése lehetővé váljék, és ugyanakkor a demokratikus eszmék eredményes fejlődése bekövetkezhessék.» - idézet a potsdami egyezményből /Potsdamer Abkommen und andere Dokumente aus der Zeit des II. Weltkriegs-Kongress Verlag Berlin 1959 80. old./.

Az egyezmény szellemének megfelelően a szövetségesek által meg-
szállt tartományokban egymás után mutatkoztak a demokratikus iskolare-
form első jelei. Hangsúlyozni kell, hogy e törekvések ekkor még valóban
demokratikusak, jellegük haladó, és ha következetes megvalósításuk sike-
rült volna, akkor a nyugatnémet iskolarendszer ma nem volna Európa leg-
reakciósabb iskolarendszereinek egyike.

A Hamburger Lehrerzeitung például, a hamburgi tanítók hivatalos lap-
ja, 1948-as évfolyamának 7. számában cikket közöl, melyben előterjeszti a
pedagógusoknak az iskolaügy megreformálására irányuló törekvéseit. Az
egységes, zsákutca nélküli iskolarendszer bevezetésén kívül a taneszközök
egységessé tételét és a szegény sorsú tanulók anyagi támogatását követelik.

Schleswig-Holsteinben törvény jelenik meg az iskolareform megvalósi-
lásáról. Az elemi iskolai oktatás időtartamát 4 évről 6-ra emelik, kimondják
az osztatlan iskolák megszüntetését, és tanulmányi segélyek bevezetését a
rászorulóknak számára. Külön figyelmet érdemel Hessen tartomány alkotmányá-
nak egyik iskolaüggyel foglalkozó bekezdése, amely így hangzik :

« Az ifjúságot a hivatásbeli alaposságra és a politikai
felelősségtudatra kell nevelni. A történelemtanítás legyen a mult-
nak hű és hamisítatlan ábrázolása. Nem lehet megtűrni olyan tör-
ténelemfelfogást, amely a demokratikus állam alapjait veszélyezteti.»

/Schulrecht Hessen/A/ Erg. Lfg I. old. - 1956 május 10./

1949 szeptembere, Németország kettészakadása minden téren és így az
iskolapolitika terén is döntő jelentőségű volt.

Németország nyugati részén a demokratikus iskolareformra való törek-
vések kora lezárult. Megerősödött a reakció és a fentebb említett demokra-
tikus követelések megvalósítására részben nem került sor, részben pedig a
meglévőket is eltörölték. 1955. febr. 13-án a nyugatnémet szövetségi tartomá-
nyok minisztereinökei egyezményt kötöttek Düsseldorfban, amely újra a régi,
az uralkodó osztályok gyermekeinek kedvező, a klérussal szorosán együtt-
működő iskolarendszert szentesítette.

Az egyezményt meghatározatlan időre kötötték, és egyelőre 10 évre
van érvényben. 10 év leforgása után az egyezményből kiválni készülő szö-
vegséges tartománynak 1 évvel előre be kell jelentenie szándékát.

Az 1955-ös düsseldorfi egyezmény tehát minden erővel igyekszik szefogni és egyégesíteni a szövetségi államok iskolarendszerét, Egyen mereven elzárkózik mindennemű reformtörekvéstől, Ennek köszönhető, hogy ma a nyugatnémet iskolarendszer egyike a legelmaradottabbakkal Európában és ahogy Rodenstein professzor a német tanítószövetség egyik kongresszusán kifejezte, megérett arra, hogy muzeumba tegyék.

A reakciós nyugatnémet iskolarendszer ideológiai igazolására az elmúlt években egész sor új elmélet született, másrészt pedig a háború utáni fasiszta korszak sovinszta, nacionalista, szélsőjobboldali tanai is vábbélnek és hatnak a mai nyugatnémet ifjúságra.

A számunkra hírhedté vált „Übermensch-elmélet” a nyugati kultúrány tana, a „Der Drang nach Osten”, - „Ostforschung” - vagyis kelet-tátás mind-mind újraéledt, újra hat, fiatalok millióit mérgezi meg, és kéli elő szellemileg egy új, minden eddiginél borzalmasabb háborúra.

Dr. Theodor Wilhelm, a flensburgi pedagógiai iskola tanára dolgoz i napjaink egyik, a kapitalista országokban folyó osztályharc számára esélyesebb elméletét, az u. n. Partnerschaft elméletet, melyet magyálán legjobban a barátság, partnerság szóval adhatnánk vissza.

Maga az a tény, hogy Th. Wilhelm újra hangot kap a nyugatnémet óglában, azt igazolja, hogy a náci korszak vezető ideológusai ma zerephez jutnak és tömegbefolyást nyernek, Th. Wilhelm a hitleri időkben az „Internationale Zeitschrift für Erziehung” c. pedagógiai lap egyik szerkesztője volt, és legnagyobb hatású cikkei, - hogy csak néhányat említsünk - „A faj mint a neveléstudomány alapfogalma”, „A nemzeti nevelés célja és eredményei”, „A nemzetiszocialista nevelés alapvonásai” jól megvilágítják akkori tevékenységét.

A partnerság elmélete, amellyel legújabbban színrelépett, azt hirdeti, hogy a modern kapitalizmusban a technikai fejlődés következtében a munkás és tőkés közötti életszínvonalbeli ellentét lényegesen csökkent, sőt maga az ideális nagyüzem sem más, mint a tőkés és munkás harmonikus együttműködése, hiszen a vállalkozás sikerében - szerinte - mindkét fél egyenlő mértékben érdekelt, Az elmélet óriási veszélye a nevelés

terén éppen abban van, hogy a dolgozó osztályok gyermekeibe eleve a békülékenység szellemét neveli bele, megtévesztésükre szolgál, az osztályharc és az alapvető osztálykülönbségek elkenéséhez vezet.

Az ifjúságot megtévesztő, félrevezető jellegénél fogva nem kevésbé veszélyes az u. n. szociális kapitalizmus elmélete sem. A módszer, a visszaélés a szocializmussal és a szocialista szó valódi tartalmával a hitleri időkből ismeretes. Gondoljunk csak a nemzeti szocializmusra, amely a szocializmus fedőnév alatt az emberi történelem legaljasabb, legfasisztább törekvéseit takarta.

A szociális kapitalizmus elméletének alkotói azt hirdetik, hogy a kapitalizmus korunkban már olyan magas fejlődési fokot ért el, hogy egyre jobban hasonlít a szocializmushoz, nemcsak a termelés szervezettsége tekintetében, hanem a dolgozók életszínvonalának emelkedése terén is.

A Rheinische Merkur c. lap 1957 június 12-i számában cikk jelent meg "A szociális kapitalizmushoz vezető uton" címmel.

"... a weimari köztársaság idején lehetetlen lett volna még szociális kapitalizmusról beszélni - írja a cikk szerzője - akkor a két szó "szocializmus" és "kapitalizmus" kizárni látszott egymást. Ma azonban örömmel látjuk, hogy a két szó jelentésében közelebb került egymáshoz."

A cikk fejtegetése nyilvánvalóan hamis. Ilyen csalások árán igyekszik a mai nyugatnémet rendszer a szocializmus és kapitalizmus kibékíthetetlen ellentétét elmosni, és ezzel az ifjúságban, főleg pedig a dolgozó osztályok gyermekeiben jelenlévő forradalmi szellemet leszerelni. Az ok, amiért ma újra a történelem folyamán már egyszer bevált módszerhez, a legszélsőségesebben jobboldali törekvések "szocializmussá" kereszteléséhez folyamodnak, ma ugyanaz, mint Hitler idejében. A dolgozó tömegek és főleg az ifjúság rokonszenve a szocializmus eszméje iránt nőttön nő, s ezt támogatja a szocialista országok békés építő munkájának sikere is.

Az osztályellentétek és a szocialista és kapitalista társadalom alapvető ellentétének elleplezését szolgáló elméletek mellett újra élnek

és hatnak a mai nyugatnémet politikai-ideológiai nevelésben a kiváltságos osztályok gyermekeinek magasabb értelmi színvonalát igazolni törekvő elméletek.

A neveléstörténet folyamán ilyen tartalmu elméletekkel a legkülönbözőbb korokban és országokban találkozunk, kezdve a platonai elitelmélettől a középkori, a tudást csak a kiváltságos klérus birtokába helyező elméleteken keresztül egészen a polgári korszak olyan filozófusai, mint Gustav Le Bon, Oswald Spengler, Mosca, Ortega y Casset és nem utolsó sorban Nietzsche.

A nevelési elitelmélet napjainkban legközismertebb újraélesztője és propagátora Valentin Müller, a nürnbergi egyetem tanára, 1956-ban "Tehetség és szociális rétegződés a fejlett iparu társadalomban" címmel /Köln, Opladen 1956/ megjelent könyvében fejti ki elméletét.

A könyv a burzsoá műveltségmonopólium létjogosultságát igyekszik igazolni. E célból az embereket tehetségesek és tehetségtelenek csoportjára osztja fel, és megállapítja azt is, hogy a tehetség az emberrel vele születik, és vagy van, vagy nincs, de fejleszteni nem lehet.

"A tehetségesebbek - írja Müller - az idők folyamán képessé váltak arra, hogy kisebb tehetségű konkurrensaiket a létért való harcban legyőzzék, és a társadalom vezető erőivé legyenek. Ugyanakkor a tehetségtelenek, az "ösproletárok" - vagyis akik születésüknél és értelmi képességüknél fogva Müller szerint egyaránt arra voltak predestinálva, hogy proletárok legyenek" - ebben a szociális rostáló folyamatban lesüllyedtek, és proletárok lettek."

Nem más ez az elmélet, mint egy rosszul sikerült kísérlet a mai nyugatnémet ipari proletáriátust saját sorsával kibékíteni, és a proletárgyerekeknek megmagyarázni, hogy születésüknél és értelmi képességük-nél fogva a társadalomban sohasem lehetnek mások, csak proletárok.

Az elitelmélet nevelésben való gyakorlati megvalósulását mutatja az 1958-ban a Német Tanítószövetségek Munkaközössége által kidolgozott, s az NSZK iskolarendszerének átalakítását célzó reformtervezet, az u. n. Keretterv, amely társadalmi vezetőréteg kiképzésére külön iskolatípust

javasol. /Studienschule/ Itt a szellemi elitréteg az elemi iskola IV. osztálya után már a kisebb tehetségű gyerekektől elkülönítve folytathatná tanulmányait és készülne társadalmi "feladatára", a nyugati kulturfőlény megőrzésére.

Érdekesek és tanulságosak Theodor Litt filozófiai-pedagógiai nézetei, annál inkább, mivel Littnek széles tábora van a haladó gondolkodású nyugatnémet pedagógusok körében is. Ennek oka, hogy Litt a Hitler-korszakban fasisztaellenes volt, és ezért annak idején katedrájától meg is fosztották. Ma azonban nézetei már nem számítanak haladóknak, mivel filozófiájában irracionalista, neveléseméleti téren pedig fatalista tanokat hirdet. Az ember szerinte a szükségszerűségek bábja, s ezen a nevelés nem változtat sokat.

Világos, hogy ez a felfogás közvetlen gazdasági alapját a mai német imperializmus szerkezetében leli, s ez az ideológia, amely a mai nyugatnémet pedagógiában is érvényesül, az ifjúságot passzivitásra, kilátástalanságra neveli és a legjobb talajt nyújtja a cinizmusnak, a huligánkodásnak és a fiatalkori bűzözésnek.

A nyugatnémet pedagógia leghírhedtebb és nálunk is legtöbbször ismertetett része a keletkutatás /Ostforschung/ és a vele kapcsolatos keletismeret /Ostkunde/, amely nyíltan a nyugatnémet tanulóifjúság revansizista szellemű nevelését szolgálja.

Maga a keletkutatás, mint tudományág nem ujkeletű, hanem egyidős a német viláгурalmi törekvésekkel, amelyek a rohamléptekben fejlődő német kapitalizmussal egyidőben, a XIX. száz. végén indultak meg.

Célja : történelmileg, földrajzilag, néprajzilag igazolni, hogy a Németországtól keletre fekvő területek fölötti uralomhoz Németországnak joga van.

Az első kelet-európai történeti tanszék 1892-ben alakult a berlini egyetemen; vezetője Theodor Schiemann, II. Vilmos elszánt híve volt.

Első virágkorát a keletkutatás a Hitlerfasizmus éveiben élte. A II. világháború után néhány évre tevékenységük visszaszorult, de már 1949-ben a Keletkutatók Német Társasága újra megkezdte tevékenységét.

1950-ben alakult a marburgi Herder-intézet, amely a legjelentősebb a keletkutató intézetek közül, és ezt követte a kisebb intézetek egész sora.

Szorosan a keletkutatáshoz kapcsolódik a keletismeret bevezetése az iskolákban, amelyet a szövetséges államok kultuszminiszterei rendeletekkel tettek kötelezővé, de amely mint a nyílt revansizmus eszköze a tanárok körében erős ellenállásra talált.

A keletismeret bevezetésének célját Baden-Württemberg tartomány kultuszminiszterének 1952 december 6-án kelt rendelete fogalmazza meg igen világosan.

Cél: „az egykori keleti német területek kulturális javainak és kulturális hagyományainak ápolása az iskolákban.» /Erlass des Kultusministers Baden-Württembergs vom 12. 1952. Nr 4247 Amtsbl. 1/1953/

A német Nevelés- és Oktatásügyi Bizottság, amelynek olyan közismerten NATO politikát támogató pedagógusok is tagjai, mint Erich Weniger és Hans Bohnenkamp professzorok, 1956 december 16-án kiadta a „Javaslatok a keletismerethez» c. okiratát, amelyben kifejti, hogy a keletismeretet nem mint külön tantárgyat kell tanítani, hanem általános tanítási elvként kell, hogy érvényesüljön az összes tantárgy tanításakor, nemcsak az alsó- és középfokú iskolákban, de a főiskolákon is.

Különösképpen alkalmásak a keletismeret közlésére az olyan tantárgyak, mint a német, a földrajz, a történelem és az állampolgártan.

Az okirat kifejti továbbá, hogy nemcsak a tananyagot kell áthatnia a keletismeretnek, hanem az egész iskolai életet is. Az osztálytermek falát díszítsék a keleti német tájak képei, a gyermekek szünetben játsszák a keleti német területek népi gyermekjátékait. Meg kell ismerniük e területek történelmén, földrajzán kívül a népszokásokat, népmeséket. Tudatosítani kell bennük minden lehető eszközzel a birodalmi gondolatot, azt, hogy nemcsak az NDK, hanem az összes német lakosu területek a nagy német birodalom részei, /igy Ausztria, Bánát, Bácska, Szilézia, Szlovákia sőt Lengyelország is/ és nem szabad feladni a reményt, hogy ezek egykor ténylegesen is az anyaországhoz fognak tartozni. Nem más ez, mint a legreakciósabb,

legnationalistább törekvések megvalósulása a nevelésügy terén.

Most lássunk néhány konkrét példát arra, hogyan tükrözi a történelem, ez a politikai belemagyarázásokra legjobban alkalmas tárgy a keletismeret hamisításait .

A Muggenthaler által írt középiskolai történelemkönyv már az ókor tárgyalásakor kiemeli, hogy közvetlenül a népvándorlást megelőző időkben az Elba és a Weichsel folyó között germán törzsek laktak, akiket csak a népvándorláskor nyugatra nyomuló szlávok szorítottak ki eredeti településük-ről.

Ebből a történelmi tényből Muggenthaler levonja a következtetést, mely szerint az Elba és Weichsel közötti terület a német nép történelmi öröksége.

Az ilyen és ehhez hasonló belemagyarázásokhoz tulajdonképpen nem is kell kommentár, Egyszerűen nevetségesek.

Igen szellemesen cáfolnak rá az NDK Központi Pedagógiai Intézete által kiadott « A keletismeret, mint eszköz a nyugatnémet ifjuság revansista nevelésére » c. könyv / Tribüne Verlag und Druckereien der FDGB./ szerzői a német népnek az ilyen népvándorlás előtti időkben szerzett nagyon is kétes értékű jogaira.

«Fasiszta faji politikusok megállapították, hogy őseink a magas északra, egy mondabeli országból Atlantiszból jöttek - írják a szerzők.- Ránk németekre nézve egyáltalán nem volna csábító megoldás, ha ebből más népek azt a következtetést vonnák le, hogy a germánok utódainak vissza kell menniük őshazájukba, a magas északra, sőt egyenesen a többé nem létező Atlantiszra.» /Die Ostkunde- ein Mittel zur revanchistischen Erziehung der westdeutschen Jugend 25. o./

A huszita háborúkban a cseheknek a németekkel vívott harcát felhasználják a szomszédos népek elleni sovíniszta gyűlölet szítására, azáltal, hogy kiemelik, mennyire gyűlölték a cseliek a német népet,

A legsúlyosabb ferdtésekre azonban éppen a legujabbkori történelem ad lehetőséget.

Az «Élő mult» című gimnáziumi történelemkönyv az I. világháború

okainak elemzésekor gondosan elkerüli a valódi okot, a nagyhatalmak közötti politikai és gazdasági ellentéteket, és ezeket írja :

« A tudományos kutatás megállapította, hogy 1914-ben egy népnek és egy kormánynak sem volt szándékában általános háborút kezdeni. De a kölcsönös bizalmatlanság a nagyhatalmak között elviselhetetlenné vált. Ezért tartották a politikusok a háborút elkerülhetetlennek. Egyikük sem tiltakozott a szerencsétlenség ellen. Egy angol államférfi mondta : Belesodródtunk a háboruba.» /F. Hayn, Leb. Verg.: Klett Verlag 1955. 79. o./

A II. világháború tényeinek meghamisítása még könnyebb, hiszen ez már részben megtalálható a náci Németország történetírásában is, és a jelenlegi nyugatnémet tankönyvek részben onnan vették át.

Ausztria «Anschluss-át» és Csehszlovákia lerohanását úgy ábrázolja az «Élő múlt» c. tankönyv, mint a német kisebbségek felszabadítását, amely a néphángulat nyomására történt. A Szovjetunió elleni támadást pedig úgy állítják be, mint preventív háborút, amelyet Németország a szovjet támadás megelőzésére kezdett el.

«Hitler úgy vélte, hogy Sztálin hamarosan még fogja indítani a háborút Németország ellen. Még ma sem tisztázódott, hogy ennek a feltevésnek volt-e reális alapja». /Lebendige Vergangenheit 129. o./

Nem feladata a dolgozatnak a német múlttörténelmi tényeinek meghamisításáról a fentieknél részletesebb ismertetést adni, de céлом volt az előbb felsorolt példákkal illusztrálni a keletismeret hatását a történelem tanítására a nyugatnémet iskolákban. Ezeknek a gátlás nélküli és mindenki számára nyilvánvaló hamisításoknak következménye a haladó nyugatnémet pedagógusok egy részének folyton növekvő ellenállása ezzel a szélsőségesen militarista és revansizista ideológiával szemben.

Az Allgemeine Deutsche Lehrerzeitung 1961. febr. 1-i számában «Egy szükséges megfontolás» címmel cikk jelent meg Helmut Clemens tanár tollából. A szerző e cikkében minden eddiginél élesebben támadja a keletismeret reakciós és az ifjúságra legnagyobb mértékben káros ideológiai tartalmát.

Személyenyeket emel ki a «Deutsche Ostkunde» c. lap egyik 1959 szeptemberi számából, amelyben Dr. Anton Willimek karlsruhei tanár «Miért

nem mondhatunk le a keleti német területekről?» cím alatt a legszélsőségesebben nacionalista s a hitleri idők szellemére emlékeztető módon követeli vissza a keleti német területeket. «Ez a kérdés – írja Willimek – számunkra létkérdéssé nőtt, és arra kényszerít bennünket, hogy visszaköveteljük mindazt, ami egy 700 évig tartó kulturális tevékenység alapján örökre a miénk, és csak államilag szentesített rablás útján vehették el tőlünk.» Clemens rámutat arra, hogy nem más ez a cikk, mint nyílt bevallása az újraéledt revansizista törekvéseknek. Ezután az egész német pedagógus társadalomhoz szól, és felhívja figyelmüket a nyugatnémet ifjúságot fenyegető veszély nagyságára, mert Willimek és a hozzá hasonlók, akik visszaélnék nevelői hivatásukkal, az új háborúra való készülődés szellemét oltják bele az ifjúságba.

A fentiekből megállapítható, hogy a keletkutatás és a vele kapcsolatos keletismeret a mai nyugatnémet pedagógia legveszélyesebb, mert legszélsőségesebben nacionalista és revansizista ideológiai tartalmának hordozója.

Közvetlenül és leplezetlenül jelenik meg benne a keleti területek meghódításának gondolata. A kelet felé való terjeszkedés mellett azonban nem mulasztja el a német militarizmus a nyugati területeknek saját céljaira való megnyerését sem.

Ezt a feladatot szolgálja pedagógiai vonalon az «Európai nevelés» eszméje.

Ezen eszmének leglelkesebb propagátora Dr. Friedrich Schneider, aki «Európai nevelés» c. könyvében a legkülönbözőbb imperialista ideológiákat olvasztja össze: Revansizmust, klerikalizmust és antikommunizmust.

Elméletének igazolására a népek közötti összefogás szép eszméjét használja fel – de ez csak külszín.

«Az Európáért való lelkesedés – írja Schneider – egy lelki vákuumot tölt ki, amelyet az én ifju koromban a nép, a haza, és az uralkodóház iránti szeretet – mondjuk ki nyugodtan: egy bizonyos nacionalizmus pótolta.»

/Europäische Erziehung 149.0, Verlag Herder Basel /Freiburg/ Wien 1959./

A két generáció közötti eszmei-ideológiai fejlődés lényegét tehát a nacionalizmustól az internacionalizmusig, a hazaszeretettől az egyesült

Európa gondolatáig való eljutásban szeretné megjelölni Schneider,

Ez azonban csak látszat. Nézzük meg, mi az 'európai nevelés' tetszetős humanista-internacionalista külseje mögött rejtőző valóság !

Az 'európai nevelés' eszköz lenne Schneider szerint az Európai Egyesült Államok létrehozásához,

Az Európai Egyesült Államok gondolata nem új. Már az I. világháború idején felvetődött megteremtésének lehetősége, de Lenin már akkor kifejtette, hogy az 'Európai Egyesült Államok megteremtése kapitallata viszonyok között vagy lehetetlen, vagy reakciós.' /Lenin : Az Európai Egyesült Államok jelszaváról, 1915./

Ezek szerint Schneider Egyesült Európája vagy egy jószándéku, de minden reális talajt nélkülöző ábránd, vagy egy Nyugat-Európában kialakítandó reakciós revansizista blokk létrehozásának irányuló kísérlet.

Könyvének vizsgálatakor kiderül, hogy az utóbbiról van szó. 'Az Európa-eszme és a gazdaság' c. fejezetben kifejti, hogy mit jelent számára az Európa-fogalom. Az Európai Egyesült Államok 16 országot fogna össze: Írországot, Izlandot, Norvégiát, Svédországot, Dániát, Nagy-Britániát, Belgiumot, Hollandiát, Luxemburgot, Francia-országot, Olaszországot, Ausztriát, Svájcot, Portugáliát, Görögországot, Törökországot,

Ezen országok azonban mindössze egy 3,6 millió km² területet jelentenek 292 millió lakóval, Európa viszont - e ezt minden földrajzkönyv tanúsítja - 10 millió km² területet és 555 millió lakost jelent,

Schneider tehát kirekeszti az Európai Egyesült Államok tervezetéből 6, 4 millió km² területet és 263 millió lakost,

Ebből láthatjuk, hogy szó sincs itt a valódi értelemben vett Egyesült Európáról,

Nézzük, mivel okolja Schneider az Európa szónak a szokásos jelentéstől eltérő használatát !

Kifejti, hogy a földrajzi Európa-fogalom helyett a kulturális Európa-fogalmat alkalmazza, amely 'magában foglalja a görög-római örökséget, a kereszténységet és a modern tudományt',

Nem más ez tehát, mint a nyugati kultúrfőlény elméletének jelentkezése,

Az 'európai nevelés' célját is demagóg formában fogalmazza meg.

'Az európai kulturörökséget biztosítani és Európa népeiben tudatos-
sá tenni, egy európai öntudatot képezni ki bennük - ez jelenleg elsőrendű-
en fontos feladatunk'. /Europäische Erziehung 24. o./ Kifejti továbbá, hogy
az 'európai nevelést' /épp úgy, mint a keletismeret tanítását/ az iskolákban
nem külön tantárgy formájában kell megvalósítani, hanem legyen a tanárok
célja az, hogy az 'európai nevelés' gondolata minden tantárgyat, sőt lehe-
tőség szerint még a tanulók iskolán kívüli munkáját is áthassa.

A tantárgyak közül a történelem tanítása lenne a legalkalmasabb esz-
köz erre, az iskolán kívüli nevelésben pedig harcolni kell 'az új európai
taneszközök megalkotásáért és a meglévők szélesítéséért'. /Europäische
Erziehung 201. o./

E célból ajánlja Schneider a különböző országok tanulójának levelezé-
sét, európai gyermekváros létesítését, kutatómunkát az Európa-egyetem szá-
mára, filmeket és könyveket, amelyek az európai integráció eszméjét hirdé-
tik.

Az ok-okozati összefüggés végső soron világosan kitűnik Schneider
könyvéből: Európai nevelés, melynek célja a tanulóba beleoltani az Egye-
sült Európa gondolatát, Egyesült Európa, vagyis egyesült nyugati tömb kiala-
kítása a szocialista országokkal szemben.

Minden tetszetős külszín ellenére is kitűnik így az Egyesült Európa
elmélet reakciós, antikommunista politikai-ideológiai tartalma.

A dolgozat nem törekszik, de terjedelménél fogva nem törekedhetne
teljes képet adni a mai nyugatnémet pedagógia összes ideológiai irányzatai-
ról.

Egy átfogóbb kép megrajzolásakor említést érdemelt volna a klérus fo-
kozódó befolyása az iskolaügyre, különösképpen Bajorországban, vagy az
u. n. 'politikamentes nemzedék' nevelésének problémája.

Azonban a fentiekből is kitűnik, hogy a mai nyugatnémet pedagógiában
teljes az eszmei zűrzavar.

A legkülönbözőbb áramlatok küzdének egymással, ám ha közelebbről
vizsgáljuk őket, rájövünk, hogy a látszólagos ellentmondások mögött a gon-

dolait mag csaknem mindenütt ugyanaz :

A revansizta, militarista szellem újraélesztése és tudatosítása az ifjúságban. Ennek okát pedig a reakció, katonai államszervezetben kell keresnünk, amely a harmadik, minden eddiginél borzalmasabb világháboru előkészítésén fáradozik, és ehhez az embertelen törekvéshez teljes egészében mag akarja nyerni magának a felnövekvő új nemzedéket.

A nyugatnémet tanítók és tanárok legjobbjai azonban már látják, hogy ezek a pedagógiai kísérletek teljes csődhöz vezetnek. Nem véletlen, hogy az elmúlt években egymás után születtek meg - igaz, hogy a legkülönbözőbb elvi platformokon álló - reformtervezetek, melyek az egész nyugatnémet iskolarendszer megreformálását tüzték ki célul.

Ezek közül legelőremutatóbb, és a szocialista országok által is örömmel üdvözölt az u. n. "Schwelmi kör" kezdeményezése, akik 1952 tavasza óta minden évben megtartják a német pedagógusok husvétü naggyűlését,

Céljuk : pedagógiai eredmények elérésén túl nem kevesebb, mint a két Németország demokratikus alapokon nyugvó újraegyesítése.

Ez már politika, de vezérük Dr. Helling büszkén mondja : " Mi schwelmiek politikai pedagógusok vagyunk !"

Kezdeményezésük eleinte egy kis csoportra korlátozódott, de ma már az öntudatosuló tanárok egyre nagyobb számban csatlakoznak hozzájuk.

Mottóul nagy elődjüknek, Adolf Diesterwegnek szavait választották Ő

"El fog jönni egykor az idő, amikor az emberek a kardokat sarlókká változtatják. Olyan kor lesz ez, amely a milliónak, akiket most a háborúra és a háborus gépek készítésére használnak fel, meg fogja adni a lehetőséget az embernek emberré való képzésére."

A schwelmi pedagógus kör tagjai harcolnak ezért a korért, és így ők a mai nyugatnémet pedagógia legelőremutatóbb, leghaladóbb gondolatának képviselői.

Der ideologisch-politische Inhalt der Westdeutschen Pädagogik und Erziehung

Die Erziehung der neuen Generation ist eine gesellschaftlich-historische Erscheinung, und ist immer eine richtige Widerspiegelung des politischen Systems und ideologischer Ansichten des gegebenen Staates.

In der Geschichte des heutigen westdeutschen Schulsystems war September 1949, die Spaltung Deutschlands in zwei verschiedene Teile, ausschlaggebend.

Nach 1949 sind eine ganze Reihe reaktionärer Lehren in westdeutscher Erziehung wiedererlebt, und ausserdem wurden auch neue revanchistisch-militaristische ideologische Ansichten erschaffen.

Aus diesen ideologischen Ansichten möchte diese Arbeit nur die wichtigsten hervorheben. Die hier erwähnten und dargelegten Theorien der heutigen westdeutschen Pädagogik sind folgende :

Die Partnerschaftstheorie, die Elitetheorie, die Ideologie des sozialen Kapitalismus, die Ostforschung, Ostkunde und die Theorie der europäischen Erziehung.

Gegenüber dieser reaktionären Lehren als eindeutig positive und fortschrittliche Erscheinung kann die Arbeit des sog. "Schwelmer Kreises" westdeutscher Pädagogen ausgewertet werden. Ihre Tätigkeit wurde auch in den sozialistischen Ländern mit Freude begrüsst, und zeigt eine vorwärtsweisende Tendenz in der heutigen westdeutschen Pädagogik.

Felhasznált irodalom :

1. Die Ostkunde - ein Mittel zur revanchistischen Erziehung der westdeutschen Jugend /Tribüne Verlag und Druckereien des FDGB/
2. Die Saat der Gewalt /Tribüne Verlag und Druckereien des FDGB/
3. Rudi Beyer : Wohin ? /Kongress-Verlag Berlin/
4. Westdeutsche Schule - im Gleichschritt, marsch !/Herausgegeben/
5. vom Zentralvorstand der DPZI, Berlin/
5. Vergleichende Pädagogik /DPZI Sektion Pädagogik des Auslandes und Westdeutschlands/ Heft 1/2, 1961.
6. Wachsender Widerstand gegen die revanchistische "Ostkunde" -Berichte über die kulturpolitische Entwicklung in der Bundesrepublik -Heft 2, 1961.
7. Zur Diskussion über den "Rahmenplan zur Umgestaltung des westdeutschen Schulwesens" -ebenda- Heft 2, 1960.
8. H. Lauterbach : Die Elitetheorie in der westdeutschen Pädagogik -Pädagogik Heft 10, 1960.
9. Dr. Helmut Stolz : Sozialdemokratie und politische Bildung. -Pädagogik Heft, 7, 1960.
10. Dr. habil. Gerd Hohendorf : Theodor Wilhelm alias Friedrich Oetinger und die Restauration der faschistischen Pädagogik in Westdeutschland-

Pädagogik Heft 12. 1960.

11. Herbert Mahr : Die Demagogie der " Europäischen Erziehung"
-Pädagogik Heft 3. 1961.

12. Die Ideologie vom "Dritten Weg" und die Bildungspolitik der SPD
-Pädagogik Heft 2. 1960.